

Nr 837

Av herr **Hugosson m. fl.**, om fondering av medel inom företag till trygghet för de anställda.

(Lika lydande med motion nr 730 i Första kammaren)

Den tekniska och ekonomiska utveckling som vårt land befinner sig i har medfört att det svenska näringslivet för närvarande genomgår en snabb förändring. Denna s.k. strukturomvandling har fått till följd att många företag och arbetsställen försvinner och därigenom har för många medborgare tryggheten för arbete och inkomst försämrats. Under år 1967 fick sålunda 151 400 förvärvsarbetande sluta sin anställning på grund av driftinskränkningar. Mer än en tredjedel av dessa, 52 500, fick sluta på grund av att arbetsstället nedlades och ca 98 900 friställdes på grund av personalinskränkningar vid företagen. Andra siffror som belyser den relativa osäkerhet som kännetecknar den svenska arbetsmarknaden är uppgifter om varsel och väntade personalinskränkningar. År 1967 utfärdades varsel för 651 arbetsställen med sammanlagt 24 499 arbetstagare, och under perioden januari till och med november månad 1968 var motsvarande uppgifter 546 arbetsställen omfattande 20 640 arbetstagare.

En strukturomvandling av det svenska näringslivet är nödvändig om vi på sikt skall kunna säkerställa sysselsättningen trots ökad konkurrens på en hårdare internationell marknad. Vi måste satsa på utveckling och framåtskridande och samtidigt vidtaga beslutsamma åtgärder för att förebygga ödesdigra sociala konsekvenser av omställningen och för att åstadkomma en rättvis fördelning av produktionsresultaten. Genom en aktiv näringspolitik och väl fungerande arbetsmarknads- och lokaliseringspolitik jämte god socialpolitisk beredskap bör vi väl kunna angripa dagens och morgondagens strukturanpassningsproblem.

Man kan således konstatera att den omvandling av det svenska näringslivet som pågår och kommer att fortgå är nödvändig för att vi framgångsrikt skall kunna möta en hårdare internationell konkurrens. Likväl torde dock företagsnedläggningar och omställningar i många fall förekomma som icke kan hänföras till strukturomvandlingsprocessen. I många fall torde orsaken vara otidsenlig organisation och som följd därav dålig lönsamhet vid företagen. En under förra året genomförd undersökning gav vid handen att många små och medelstora företag företedde dylika brister.

Vad som genomgående är karakteristiskt för den situation som uppstår

i samband med företagsnedläggelser, omlokalisering av verksamhet eller andra omställningar, oberoende av vilka faktorer som utgör orsaken härtill, är den svåra situation som uppstår för de anställda. Det synes därför rimligt att man kräver ett större ekonomiskt ansvar av företagen gentemot de anställda. I aktiebolagslagen finns t. ex. ett noggrant regelsystem för att skydda kapitalägarnas penninginsats i sådana situationer, där regler finns om skydd för aktiekapital, om reservfond, skuldregleringsfond osv. Några motsvarande regler till skydd för människorna i företaget som ofta arbetat och satsat hela sitt liv där föreligger däremot icke. Det synes därför angeläget att man söker skapa ett regelsystem varigenom företagen ålägges att fondera medel inom företaget till tryggnad av i första hand de anställdas skäligen anspråk i samband med nedläggningarna eller omställningarna. Vad som skall anses skäligt är en fråga som sannolikt bäst bedömes av de anställdas fackliga organisationer och icke avgöres lagstiftningsvägen. Självklart är dock att de anställdas skäligen anspråk avsevärt överstiger vad som i dag tillämpas. Den art av anspråk motionärerna närmast åsyftar är av typen lön under uppsägningstid, avgångsvederlag, permitteringslön och rätt att i varje fall under en övergångstid bibehålla sin tidigare lön vid omplacering till sämre betalda arbeten inom företaget.

Det synes vidare angeläget att utreda i vad mån de inom företagen avsatta medlen också skall kunna tas i anspråk för att bidra till täckning av samhällets kostnader i samband med en företagsnedläggelse, omlokalisering eller annan typ av omställning. Särskilt rimligt synes det vara att den möjligheten förelåg i de fall där avvecklingskostnaderna övervältras på samhället till följd av att företaget inte varslat i tid eller på annat sätt inte lojalt samarbetat med arbetsmarknadsmyndigheter, facklig rörelse eller andra företrädare för samhället och de anställdas intressen.

Därest ett regelsystem av ovan anförd art infördes skulle företagsägarna tvingas till en allvarlig prövning innan företag nedlägges, omställs eller flyttas — detta utan att man vidmakthåller olönsamma företag. Det skulle sannolikt leda till en god broms på vad man skulle kunna kalla spekulativa strukturförändringar som icke synes ovanliga för närvarande. Flera exempel på företagsnedläggelser har förekommit bara för att man kunnat göra goda affärer på ledigbliven tomtmark, omflyttningar för att man kunnat erhålla lokaliseringsbidrag osv.

Enligt motionärernas uppfattning är det angeläget att kapitalägarna upplever nedläggning eller omställning som problem där man skall väga kostnaderna mot andra faktorer. En fondering av ovan antydd art bör göras avdragsgill skattemässigt, varigenom man bl. a. vinner att uppbyggnaden kan påskyndas. Reglerna bör om möjligt utformas så att fonderingen tar i anspråk avsättningar som annars skulle utgjort dold reserv i företaget. Härigenom bibehålles de avsatta medlen i företaget och arbetar inom företaget. Fonderingen blir då icke heller ett argument i lönesammanhang som t. ex. en arbetsgivaravgift som inbetalas till samhället.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en utredning tillsättes som undersöker möjligheterna att skapa ett system varigenom inom företagen fonderas medel till tryg-
gande av de anställdas anspråk på företagen i samband med
nedläggning, omflyttning eller andra omställningar.

Stockholm den 28 januari 1969

<i>Kurt Hugosson (s)</i>	<i>Jan Bergqvist (s)</i>	<i>Gördis Hörnlund (s)</i>
<i>Rune Johansson (s)</i> i Norrköping	<i>Bernt Ekvall (s)</i>	<i>Åke Gustafsson (s)</i> i Nässjö
<i>Gösta Josefsson (s)</i> i Halmstad	<i>Gertrud Sigurdsen (s)</i>	<i>Rune Carlstein (s)</i>
<i>Sven Hammarberg (s)</i>	<i>Tage Hansson (s)</i> i Piteå	<i>Mats Hellström (s)</i>
